

สร้างรัง

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ๆ เพราะกล่อมหัวใจให้มันอยู่ในอำนาจของเรา หัวใจของเราไง แต่มันไม่อยู่ในอำนาจของเรา ถ้าไม่ได้อยู่ในอำนาจของเรา มันอยู่ในอำนาจของใครนะ ใจเราแท้ ๆ ใจของเราเนี่ยแล้วมันอยู่ในอำนาจของใคร มันอยู่ในอำนาจของกิเลสไง กิเลสตี้นหาความทะยานอยากเป็นพญามาร พญามารนี่ครอบครองเจ้าวิญญูจักร ๆ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะ อยู่ในอำนาจของมาร

เวลามาเกิดนี้ด้วยอวิชชาด้วยความไม่รู้ถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ด้วยอำนาจวาสนาของเรา เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์ทั้งหลายเขาพยายามแสวงหาความสุขตามความปรารถนาของหัวใจของเขา แต่เราเป็นคนที่มีศรัทธามีความเชื่อใจ เห็นผลในวิญญูะไง เรามาบวชเป็นพระ ๆ เป็นนักรบ รบกับใคร รบกับกิเลสตี้นหาความทะยานอยากในใจของตน ถ้ารบกับกิเลสตี้นหาความทะยานอยากในใจของตน เราต้องมีสนามรบ

ถ้ามีสนามรบ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราท่านพาออก เห็นไหม ออกไปอยู่ในที่สงัด ในที่วิเวกไม่คลุกคลีกับใคร การคลุกคลีกับใคร การคลุกคลีกับสังคมเป็นการประมาทเลินเล่อ ความประมาทเลินเล่อคือว่ามันมีปัญหาเกี่ยวกับสังคมไง มันมีหน้าที่ความรับผิดชอบไง เพราะหน้าที่ที่รับผิดชอบนี้ เราต้องรับผิดชอบในการสื่อสาร ในมารยาทสังคมไง เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราท่านถึงออกหลักเร้น ๆ ในที่สงบสงัด ๆ เพื่อค้นคว้าหาตนเองให้เจอ ถ้าค้นคว้าหาตัวเองให้เจอ เราจะได้ต่อสู้กับกิเลสของเรา ถ้าในการที่จะได้ต่อสู้กับกิเลสของเรา เห็นไหม ระหว่างสงครามธาตุสงครามชั้นี่ สงครามระหว่างกิเลสกับธรรมมันจะได้ไปเกิดขึ้นในใจของเรา

ในใจของเรา เห็นไหม นี่เป็นสัปปายะ สถานที่ที่จะรบจะราฆ่าฟันกันในหัวใจของเรา ถ้าในหัวใจของเรา เราแสวงหาใจของเราเจอ เห็นไหม เราถึงต้องทำความสงบ ถ้าใครทำความสงบของใจได้ ๆ ใครมีอำนาจวาสนามันถึงจะเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าจิตใจของเรามันสงบ ๆ สงบเพื่อเป็นอนิจจัง สิ่งที่มีความสงบเป็นอนิจจัง คือมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป พอดับไปของมัน เห็นไหม เกิดขึ้นสิ่งที่เหลือไว้ เหลือไว้ก็คือกิเลสตี้นหาความทะยานอยาก

เหลือไว้แต่ความต้องการความปรารถนา เหลือไว้แต่สิ่งทีว่าเป็นสัญญา สัญญาความจำได้หมาย
ไว้

เวลาศึกษาทางโลกคือศึกษาโดยสัญญา สัญญาคือความจำได้หมายรู้ ศึกษาขึ้นมา ๆ เป็น
ทางทฤษฎี ๆ มาชวนช่วยในการประพฤติปฏิบัติ พอการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง ๆ
ชวนช่วยมาด้วยความเพียรด้วยความมุมนะ ด้วยความอดุสาหะ แล้วถ้าจิตมันสงบขึ้นมา เห็น
ใหม่ นั่นนะมันมีความสุขของมัน มันมีความพอใจของจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นมันมีที่พึ่งที่อาศัย
เวลามันเสื่อมไป ๆ มันเหลือไว้แต่ความจำ ความจำคือสัญญาไง ถ้าสัญญาอันนั้นก็แรงปรารถนา
อยากได้สัญญาอันนั้น มันก็เลยเป็นไฟ ๆ เผาซ้ำเผาซ้อนเข้ามาในหัวใจของเราไง

ถ้าหัวใจของเรา เห็นใหม่ มันต้องการทำต่อเนื่อง ๆ ในการกระทำต่อเนื่อง ทำต่อเนื่องที่
ไหน ทำต่อเนื่องก็ค้นคว้าหาใจของตนนี่ไง ถ้าค้นคว้าหาใจของตัวเองเป็นหน้าที่ของพระ หน้าที่ของ
สมณะ สมณะนี่สมณะมันเป็นที่ไหน มันเป็นที่ใจใจ สมณะมันเป็นหัวใจ ถ้าหัวใจเป็นสมณะ
แล้ว เห็นใหม่ มันสุขมันสงบในหัวใจดวงนั้น ถ้าหัวใจดวงนั้นในความเป็นอยู่ก็มนุษย์นี่แหละ

นี่พระก็มาจากสังคัม ในสังคัมที่เห็นภัยในวัฏสงสารก็มาบวชเป็นพระ พอบวชเป็นพระ
ขึ้นมาแล้วนี่ก็หน้าที่การงานของพระ ๆ นี่ไง หน้าที่การงานของพระนะมีข้อวัตรปฏิบัติ เวลาข้อ
วัตรปฏิบัติมันเป็นวัฒนธรรม มันเป็นเรื่องที่หลงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางไว้ละ ท่านวางไว้ละ
ไม่งั้นต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างจินตนาการ ต่างคนต่างกระทำ ถ้าต่างคนต่างกระทำมันก็เป็น
กลุ่มเป็นก้อนขึ้นมา เห็นใหม่ นี่ในแนวทางปฏิบัติ ๆ

แต่ครูบาอาจารย์ของเราท่านวางไว้ วางไว้ตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่เบสิก ตั้งแต่พื้นฐาน
พื้นฐานของเราให้ข้อวัตรปฏิบัติ ถ้ามีข้อวัตร เห็นใหม่ เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูดใจให้ข้อวัตร
ปฏิบัติติดหัวใจมันไป ถ้ามีข้อวัตรปฏิบัติมันมีเวลา เวลาที่เราถึงข้อวัตรของเรา เราต้องทำ
ของเรา เห็นใหม่ มันไม่เร่ร้อนใจ มันไม่เร่ร้อนมันเป็นเครื่องอยู่นะ แต่ถ้ามันไม่มีข้อวัตรปฏิบัติ
ไม่มีสิ่งใด ไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ไม่มีปัญญา ไว้เป็นเครื่องอยู่เลยแล้วจิตมันอยู่ไหน

นี่ที่เราจะแสวงหามัน ๆ เรายังไม่มีความสามารถที่จะแสวงหามันเจอ ไม่มีความสามารถ
แสวงหามันเจอ มันก็สามัญสำนึกไง สามัญสำนึกของคน สามัญสำนึกของสิ่งที่มีชีวิต ถ้าสามัญ
สำนึกของสิ่งที่มีชีวิตมันส่งออกมามันยึด มันยึดมันถือมัน ถ้ามันยึดมันถือมันมันก็ยึดมันถือมันแต่
ไฟแต่ไฟทั้งนั้นนะ ถ้ามันไปยึดมันถือมันแต่ไฟแต่ไฟ เห็นใหม่ บวชมาเป็นพระ ๆ อยากจะมี
คุณธรรมในใจ ก็คิดจินตนาการกันไปก็เลยไปคว้าไฟคว้าไฟ เมื่อไม่ได้สมความปรารถนาแล้วก็
ชกอกชกตัว ตีอกชกตัวว่าฉันทำไม่ได้ ฉันไม่มีอำนาจวาสนา ก็ตีอกชกตัวไป

ก็มันไม่มีเหตุมีผลแล้วมันจะเอาอะไรมาได้ละ มันไม่มีเหตุมีผล ไม่มีการกระทำขึ้นมา แล้วมันจะเอาอะไรเป็นคุณสมบัติของตนละ ถ้าไม่มีสมบัติของตน ไม่มีอำนาจวาสนา ก็ให้ทำข้อวัตรปฏิบัตินี้ไป ให้อยู่กับข้อวัตรนะ ให้อยู่กับหน้าที่ของเราๆ เห็นไหม ถ้าอยู่กับหน้าที่ของเรา เวลาทำขึ้นไปแล้วนี้ให้อยู่กับหน้าที่ของเรา ถ้าหน้าที่ของเรานะมันเป็นประโยชน์กับเรา

นกมันยังมีรังมีรังนะ นกนะที่มันสร้างรังสร้างรังของมัน นกนะมันบินไปหาเศษไม้หาเศษหญ้ามาทำรังของมัน เวลามันจะผสมพันธุ์ขึ้นมามันต้องหาที่อยู่หาที่อาศัยมันก่อน ถ้าหาที่อยู่อาศัยมันทำรังของมัน พอทำรังของมันก็หาคู่ของมันๆ เห็นไหม นกมันยังมีรังมีรังไป

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นพระๆ นี่เราเป็นพระ เห็นไหม เป็นพระ นี่ครูบาอาจารย์ท่านวิเวกของท่านไป ไปที่ไหนนะถ้าชาวบ้านเขาศรัทธาทำแคว่ ทำร้าน ทำให้ที่พักอาศัย นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นพระมันก็ต้องมีรัง เราก็คงสร้างที่พักที่อาศัยของเรา ถ้าสร้างที่พักที่อาศัยของเรา สร้างขึ้นมาแล้วก็ไปของสงฆ์ ของสงฆ์ก็เป็นของส่วนกลาง ของส่วนกลางเป็นของศาสนา ของศาสนามันก็มีวินัยแล้ว นี่ของของสงฆ์ ของของส่วนกลางใครเอาไปใช้ ถ้าไม่เอามาเก็บ จากไปโดยที่ไม่ได้บอกลา จากไปโดยที่ไม่ได้สั่งเสียไว้ เห็นไหม เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เป็นของของสงฆ์

ถ้าเป็นของบุคคล เห็นไหม ดูลิ พระภิกษุเรามีบริวาร ๘ บริวาร ๘ นี่มันต้องเป็นของส่วนบุคคล เห็นไหม ของเราต้องพิณฑุอธิฐาน พิณฑุอธิฐานนี่เป็นสัญลักษณ์ว่าเป็นของของเรา ถ้าเป็นของของเรานะ เราต้องถือครอง ถือครอง เห็นไหม นี่ผ้าครองๆ ถ้าขาดผ้าครองนี้สิ่งนั้นวัตถุนี้เป็นนิสัคคีย์ พระองค์นั้นเป็นปาจิตตีย์ ถ้าจะปลงอาบัติได้ต้องเสียสละผ่านนั้นก่อน เสียสละผ่านนั้นเสร็จแล้วถึงปลงอาบัติ ปลงอาบัติเสร็จแล้วได้รับผ่านนั้นคืนกลับมา ก็ต้องพิณฑุอธิฐานถึงใช้ได้ ไม่พิณฑุอธิฐานใช้ก็เป็นอาบัติปาจิตตีย์อีก

นี่ถ้าเป็นของของสงฆ์ ของของสงฆ์ ของส่วนกลางๆ นะ เอามาใช้ไม่ต้องพิณฑุอธิฐานไป ถ้าพิณฑุอธิฐาน เวลาจะจากไปไม่ไหววานให้ใครเก็บก็ดี ไม่ไหววานให้เขาดูแลรักษา เราไม่เก็บเองก็ดี เป็นอาบัติปาจิตตีย์ทั้งนั้นนะ นี่เป็นเฉพาะของของสงฆ์ ของส่วนกลางไป ถ้าของกลาง เห็นไหม นกมันยังมีรังมีรัง พระของเราก็ต้องมีรังมีหน้าที่การงานก็สร้างสิ่งที่พักอาศัย การพักอาศัยก็สร้างขึ้นมามีความเป็นธรรม ไม่ได้สร้างมาเพื่อยึดมันถือมัน สร้างมาแล้วมีปัญหา การสร้างมาแล้วมันมีการโต้แย้ง

การสร้างมา เห็นไหม ดูการก่อสร้าง การก่อสร้างถ้ามันสร้างขึ้นมาโดยกิเลสตัณหา ความทะยานอยากด้วยการแข่งขัน ด้วยการเอาชนะคะคานกัน มันทำทำไมนะ ทำไปทำไม ทำไปให้กิเลสมันอ้วนๆ ไข้ไหม ทำให้กิเลสทิวฏฐิมานะมันสุขหัวไข้ไหม เขาทำขึ้นมาทำขึ้นมาเป็นที่พัก

อาศัย คนถ้ามีสติมีปัญหา เห็นไหม นกมันยังมีรังมีรัง เวลามันผสมพันธุ์ มันไข่ มันฟักของมัน พอลูกมันโตก็ต่างคนต่างจากไป นี่รังรังมันก็ยังทิ้งเลย

ไอ้นี้ก็เหมือนกันของของสงฆ์ ๆ นะ มันเป็นของใคร มันก็เป็นของของสงฆ์ ไรเราก็มาพักมาอาศัยกันไง ถ้าเรามาพักอาศัยชั่วคราว แต่มันเป็นของของสงฆ์ ๆ เราจะเดินเล่น เราจะไม่ดูแลรักษาไม่ได้ ถ้าเราจะดูแลรักษา เห็นไหม พอรักษาไว้เนี่ย เวลาเราจากนี้ไปคนอื่นเขาก็ยังมาอาศัยต่อ นี่รังนี้ก็เหมือนกันมันก็มีนกคูใหม่จะมาผสมพันธุ์กัน จะมาฟักไข่ต่อไปข้างหน้า นี่ก็เหมือนกันที่พักที่อาศัยเราก็มาพักอาศัยแล้วเราก็พยายามจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม นกนะมันฟักไข่ ๆ เพื่อเอาลูกมันสืบพันธุ์กันไป

นี่มันศาสนาทายาท ๆ ผู้ที่มายุ้อาศัย ใครมายุ้อาศัยได้ เห็นไหม ใครอยู้อาศัยแล้วสร้างคุณธรรมขึ้นมา ใครทำสมาธิ ใครเกิดปัญญาขึ้นมา นี่ผู้ที่เขาบริจาคสิ่งที่สร้างขึ้นมารวมเป็นรังเป็นรังขึ้นมาให้ภิกษุผู้ภิกษาจาร ภิกษุผู้ที่เห็นภัยในวัฏสงสาร ภิกษุนั้นมาอาศัยเรือนรังอันนั้น ถ้าอาศัยเรือนรังอันนั้นแล้วได้พยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาด้วยสติด้วยปัญญาของตน ได้สร้างปัญญาของตน จิตใจนั้นได้ติดศีลติดสมาธิมีปัญหาขึ้นมา มันก็เป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นใจ

คนที่เขาเสียสละมา ๆ เขาหวังบุญหวังกุศล ผู้ที่ไม่มีเหย้ามีเรือนต้องดูแลรักษา การรักษาของเราที่รักษาไว้เป็นสมบัติสาธารณะสมบัติของสงฆ์ ถ้าสมบัติของสงฆ์ก็ช่วยกันดูแล ดูแลเห็นไหม เราทำ ถ้าทำเป็นธรรมมันก็เป็นธรรมอย่างนี้ แต่ที่โดยกิเลส กิเลสทำไปแล้วมันมีปัญหาไปทั้งนั้น โดยกิเลส กิเลสของตนจะทำอย่างนั้น ๆ นี่ทำไปเพื่ออะไร ดูนกสิ มันไปบินมา มันไปเก็บหญ้ามา ไปเก็บเศษไม้มา มันมาสานจนเป็นรังเป็นรังของมันขึ้นมา เป็นรังเป็นรังที่อาศัยนั้น มันเป็นนก มันเป็นสัตว์

เวลาทางวิทยาศาสตร์เขาชื่นชมมาก มนุษย์นี้สมองใหญ่ที่สุด นี่ในบรรดาสัตว์โลก เห็นไหม มนุษย์นี้มีอำนาจมากที่สุด สัตว์มันกลัวมาก กลัวมนุษย์เพราะมนุษย์มีสมอง มีสมองขึ้นมา นี่มีเล่ห์มีกล เห็นไหม ดักจับสัตว์มาเป็นอาหารได้ทั้งหมดนะ

ถ้ามนุษย์มีสมอง ดูสัตว์สิ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “มนุษย์โง่กว่าสัตว์” สัตว์มันยังมีอิสรภาพไป ถึงเวลามันก็บินของมันไป มันบินของมันไป เห็นไหม มันโดยธรรมชาติของมันไป มันมีอิสระของมัน ในการรักษาชีวิตของมัน เห็นไหม นก สัตว์ป่ามันอยู่ด้วยคุณสมบัติของมัน เอาจับสัตว์มาก็กินเลยนี่ ภิกษุก็กัซังสัตว์เป็นอาบัติทุกกฎ เป็นอาบัติทั้งนั้น สิทธิเสรีภาพของเขา เห็นไหม มนุษย์โง่กว่าสัตว์ สัตว์มันยังมีอิสรภาพของเราไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำสิ่งใดขึ้นมาของฉันทัน ๆ มนุษย์ด้วยว่ามีสมองไป มีสมองด้วยการ

สร้างบาปสร้างกรรม มีสมองโดยเอารัดเอาเปรียบเขา แต่ไม่มีสมองเพื่อละกิเลส ไม่มีสมองเพื่อจะต่อสู้กับกิเลสของตนไง มนุษย์เห็นภัยในวัฏสงสาร มาบวชเป็นพระ ๆ พระเป็นนักรบ เวลารบกับกิเลสไม่เห็นกิเลส ๆ เวลาสิ่งก่อสร้างข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ทำด้วยทวิภูมิมานะ ๆ เอาชนะคะคานกัน ด้วยเล่ห์ด้วยเหลี่ยมด้วยเล่ห์ด้วยกล นี่ไอ้ฉันนะมันสร้างกิเลสทั้งนั้น

เขามาละ เขาไม่ให้มาเพิ่ม ถ้ามาละ เห็นไหม มันมีน้ำใจ ทำสิ่งใดก็ทำเพื่อส่วนรวม ทำสิ่งใดก็ทำเพื่อสงฆ์ เราอยู่อาศัย เวลาเราจากไปแล้วคนอื่นก็อาศัยต่อ นี่สิ่งใด เห็นไหม เราอยู่กับครูบาอาจารย์นะ นี่จะดูแลรักษานะ จะซ่อมแซม ใครได้ทำนะ นี่รักษาของของสงฆ์ มันมีอานิสงส์ทั้งนั้น

ถ้ามันมีอานิสงส์ เห็นไหม “กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรม มันหอมทวนลมใจ” กลิ่นของผู้ที่ดูแล ผู้ที่รักษา แล้วคนที่มาพึ่งมาอาศัย เห็นไหม นี่เรารุดงค์ไปสิ ไปเจอเรือนว่าง ไปเจอบ้านร้าง ไปเจอแควอย่างนี้ เราไปพักไปอาศัย กับที่เรามาแล้วไม่มีที่พักที่อาศัยเลยนี่มันจะเป็นยังไง เราก็นอนกับพื้นไง หาใบไม้ ปูผ้าอย่าง แล้วเราหาที่แขวนกลดในป่าในเขา ไปที่ไหนเราก็หาที่หลบ หาที่พักอาศัย แต่ถ้าไปแล้วมันมีแคว มันที่พักอาศัย “ใครทำไว้ให้ ใครทำไว้ให้” นี่บุญกุศลของคนคนนั้น

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ทำขึ้น ทำขึ้นมาทำขึ้นมาเพื่อสาธารณะ แล้วเพื่อสาธารณะ มันเป็นเรื่อง ๆ ไร เป็นธรรมขึ้นมา เห็นไหม ดุสิต ธรรมทายาท เวลาเขาเป็นธรรมทายาทขึ้นมา เขาเป็นที่ไหน เขาเป็นที่ใจของเขา ถ้าเขาเป็นที่ใจของเขานี้ เพราะเขามีศีล เขามีสมาธิ เขามีปัญญา เขามีการกระทำของเขา ถ้าว่าเขามีการกระทำของเขา ผลบุญอันนั้น อริยทรัพย์อันนั้นอยู่ในใจของเขา แต่การกระทำพฤติกรรมของเขาที่ทำไว้นะมันทิ้งไว้กับศาสนาใจ

ดุสิต เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ครูบาอาจารย์ของเราท่านนิพพานไปแล้ว แล้วท่านทำสิ่งใดไว้ ๆ ท่านทำสิ่งใดไว้ก็ให้อั้วพวกที่มีกิเลสอย่างพวกเรานี้ อั้วพวกที่ยังขวนขวาย อั้วพวกที่หาทางออกอยู่นี้ ถ้าหาทางออกอยู่นี้สิ่งที่พึ่งที่อาศัย อาศัยดำรงชีวิตดำรงชีวิตไว้ทำไม ก็ดำรงชีวิตไว้เพื่อค้นคว้าหาสัจธรรมในใจของเรานี้ไง ถ้าค้นคว้าหาสัจธรรมในใจของเรา นี่ธรรมเป็นใหญ่ ๆ ถ้าธรรมเป็นใหญ่ นะ สิ่งต่าง ๆ ปัจจัยเครื่องอาศัย สิ่งที่เราอาศัยมันนะเป็นของเล็กน้อย

นี่ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติ นะ ขอให้มื่อก่อนข้าวตอกบาตรเท่านั้นนะ กินข้าวเปล่า ๆ มันไม่ვნอน กินข้าวเปล่า ๆ ภาวนานี้แจ่มแจ่มชัดเจนเลยนะ ขอให้มื่อก่อนข้าวเปล่า ๆ ดำรงชีพเท่านั้น สิ่งใดน้ำท่าไม่มีที่อึดคัดขาดแคลน แต่ถ้ามันภาวนาดี แหม มันทนอยู่นะ แต่ที่ไหน เห็นไหม เรา

หากันที่ไหน หาชายทะเล หาถ้ำหรือชายทะเล อากาศปลอดโปร่ง นีไว้กินซีฟู้ด เข้าขึ้นมาได้กิน กุ้งกินปลา

ไอนั้นเขาไปปิกนิก เขาไม่ได้ไปภาวนา คนที่เขาไปที่ยวทางโลกนั้นเป็นธุรกิจของเขา แต่ พระถ้าไปอยู่ที่นั่น พออยู่ที่นั่น เห็นไหม ที่ไหนที่มันเป็นที่คลุกคลี ที่ไหนเป็นที่คนแฟนพ่าน ในวิ สุทธิมรรค ทำน้ำก็ไม่ควรไป แม้แต่ต้นไม้ที่มีผล ต้นไม้ที่มีผล เห็นไหม ยังไม่ควรไปเลย เพราะ ต้นไม้ที่มีผลนั่งสมาธิอยู่มันจะเข้าตายเข้าเข้มาแล้ว เขามาเก็บผลไม้ เขามากระทบกระเทือน เราแล้ว เราไปเสี่ยงทำไม เวลานั้นสมาธิว่ามันจะเป็นสมาธิได้ เวลาเราปฏิบัติปัญญาว่ามันจะ ก้าวเดินได้ แล้วเราต้องมาเสี่ยงภัยกับให้คนเขามาเหยียบย่ำ ไม่มีหรอก! ครูบาอาจารย์ท่านไม่ ทำอย่างนั้น ท่านไม่ทำอย่างนั้น เห็นไหม

แล้วมันยังมีรังมีรัง มันมีรังมีรังเพราะธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของมันมันต้อง แสงหาของมัน ด้วยความเป็นอยู่ของเขา นี่สัตตชาติญาณของสัตว์ ที่นี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เห็นไหม แต่เดิมมนุษย์ก็ใช้สัตตชาติญาณดำรงชีพมา แต่เพราะมนุษย์มีสมอง มนุษย์นี้พัฒนาขึ้น มา คุณภาพชีวิต ๆ แล้วคุณภาพชีวิต นั้นเป็นคุณภาพชีวิต

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บาลีมันตายตัวอยู่อย่างนั้นนะ บาลี เห็น ใหม ภาษาคือตายแล้ว นี่ก็เหมือนกัน บัญญัติไว้แล้ว ๆ โลกจะเจริญไปไหนมันเรื่องของโลก แล้ว หัวใจของคนมันเจริญใหม่ละ โลกมันเจริญไปแล้วแต่คนมันมีแต่ความทุกข์ความยาก ไอ้ของ เรานี้เราเกิดมากับโลก ๆ นะ ไม่ปฏิเสธหรอก เราไม่ปฏิเสธ แต่เราปฏิเสธกิเลสไป เราปฏิเสธ ความอหังการในหัวใจนี้ใจ ในหัวใจที่มันอหังการที่มันเห็นว่ามนุษย์มีสมองนี้ แล้วมนุษย์มี ปัญญา ปัญญาของใคร ปัญญาที่กิเลสเอามาใช้ทั้งนั้นเลย

แล้วกิเลสนี้ จิตนี้มีกิเลสศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็พลิก แผลง แต่เดิมนะ แต่เดิม เห็นไหม นี้บริวาร ๘ เราก็มืด ๆ มีฝ้ายางเท่านั้นนะ ตอนนี้มีเต็นท์ แล้ว ไอ้ถุงบาตรไม่มีแล้ว มันกระเป่าเลื่อนนะ นี่ธุดงค์กรรมฐานนะ ธุดงค์จรดนะ แล้วก็ภูมิใจ นะ แต่ครูบาอาจารย์ท่านเศร้า ท่านเศร้ามากนะ โลกเป็นใหญ่กว่าธรรมเป็นใหญ่ใจ

ถ้าธรรมเป็นใหญ่เราจะเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบัญญัติไว้ เราจะไม่ก้าวล่วง โลกนี้เราไม่สาธุโลกเป็นใหญ่ แล้วสาธุโลก เป็นใหญ่ ๆ แล้วก็ว่าความสะดวกความสบาย การภาวนาเดี๋ยวนี้มันสูตรสำเร็จ ๆ ก็สูตรสำเร็จนี้ ใจ หย่าเปกกันอยู่นี้ เพราะสูตรสำเร็จทั้งนั้นนะ

แต่ครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ท่านทุกข์ท่านยากมาทั้งนั้นนะ ท่านทำขึ้นมาด้วย

ปัญญาของท่านนะ ปัญญาของท่านเพราะอะไร ปัญญาของท่านเพราะมันไม่มีใจ สมัยก่อนหน้านั้น ไอ้พวกโลกยังไม่เจริญขนาดนี้ สิ่งใดนี้หาได้ยากทั้งนั้นนะ ดูลิ ที่ว่าเราครองผ้าๆ กันนี้บริวาร ๘ ๆ เพราะอะไร เพราะสมัยโบราณเรื่องยิ่งฝ้ายยิ่งหายากกว่านี้ไง นี่ ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้วๆ สิ่งที่ได้มา เห็นไหม ผ่ากาสีพระห้ามใช้นะ ผ่าบังสุกุลมี ๕ ชนิด ป่าน ผ้าย โหม ขน สัตว์ระคนกัน ผ่าผสมยางผ้าไนลอนผสมยางทั้งนั้นนะ แล้วอธิษฐานขึ้นไม่ขึ้น คำว่า “อธิษฐานขึ้นไม่ขึ้น” ผ่าผสมยางอธิษฐานไม่ขึ้น ถ้าอธิษฐานไม่ขึ้นก็ไม่ได้ห่มผ้าไง ถ้าอธิษฐานขึ้นก็เป็นผ้าของเราไง ถ้าผ้าของเราถึงจะห่มอธิษฐานขึ้นก็ห่มผ้านั้นได้ไง ถ้าอธิษฐานไม่ขึ้นห่มผ้านั้นเป็นอาบัติตลอด

ถ้าเป็นอาบัติไปตลอด เห็นไหม เวลาภาวนาเกือบเป็นเกือบตาย สิ่งใดก็แล้วแต่ เวลาอดนอนผ่อนอาหารเพื่ออะไร เวลาอดนอนผ่อนอาหารนะ กินอิมนอนอุ่นแล้วกิเลสตัวอ้วนๆ แล้วเราจะบั่นทอนกิเลส เห็นไหม เวลาบั่นทอนกิเลสนะ ท้องนี้ร้องจ๊อกๆ เลย แต่ถ้าภาวนามันดี ถ้าภาวนามันใช้ได้ ภาวนามันพอรักษาตัวได้ พอรักษาตัวได้ไง ไม่ใช่เนาใน ช่างเนาไวนี่ เน้าไปหมดเลยแล้วก็ห่มผ้าโซ้วเขา ถ้ามันไม่เนาใน เห็นไหม เราไม่ให้เนาในใจ ถ้าไม่เนาในอดนอนผ่อนอาหารมันภูมิใจที่จะทำ ถ้ามันภูมิใจที่จะทำนี่ ทำเพื่ออะไร เวลาอดนอนผ่อนอาหารมันมีความสุขมาจากไหน แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วมันมีความสุข ถ้าจิตมันทำของมันได้มันภูมิใจของมัน ใจ สิ่งใดใครทำได้ สิ่งใดใครทำแล้วเป็นสมบัติของเราละ เรากภูมิใจทั้งนั้นนะ

สิ่งใดที่ทำได้ เห็นไหม ดูลิ สถิติโลกๆ อยากจะแข่งขันกันอยู่ที่นี่ อยากจะมีสถิติโลกแข่งขันกันทั้งนั้นนะ แข่งขันมาเพื่ออะไร แข่งขันขึ้นมาเพื่อให้เขายกย่องสรรเสริญใจ นี่โลกธรรม ๘ โหมบรูษตายเพราะลาภ อยากมีชื่อเสียงอยากให้คนนับหน้าถือตา ตายหมดเลย ไม่เหลือตายเกลี้ยงเลย

ครูบาอาจารย์ของเราอยู่ในป่าในเขา ใครจะรู้จักไม่รู้จักนี่มันเป็นกรรมของสัตว์ กรรมของสัตว์ แต่สัตว์ตัวทุกข์ตัวทุกข์ยากอยู่ที่นี่ กำลังชวนชวายอยู่ที่นี่ สัตว์ตัวนี้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เขาหลงใหลกันทางโลก เขาหลงใหลกับความรื่นรมย์ทางโลก เห็นไหมเราวาง เราเสียสละได้ เราเสียสละของเรา เห็นไหม กลับมาเป็นนักพรต นักบวช ถือพรหมจรรย์ ถ้าถือพรหมจรรย์นั้นนะ ศีลในศีล ถือพรหมจรรย์แล้วยังมาถือธุดงค์ควัตรๆ แล้วเราจะไล่ต้อนกิเลสให้เข้าสู่มูมอับ ถ้าไล่ต้อนกิเลสเข้าสู่มูมอับ เราจะมีโอกาสได้เห็นหน้ามัน

ถ้าเรามีโอกาสได้เห็นหน้ามันนะ มันเกี่ยวอะไรกับชื่อเสียง มันเกี่ยวอะไรกับกิตติศัพท์ กิตติคุณ มันเกี่ยวกับความเพียรของเราต่างหาก มันเกี่ยวกับความวิริยะอุตสาหะของเราไง ถ้ามันเป็นความวิริยะความอุตสาหะของเรา เห็นไหม ผู้ใดปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ผู้ที่ทำงานแล้ว

ประสบมีผลงานอันนั้น ถ้ามีผลงานอันนั้นนะ นี่หลวงตาเวลาท่านพันกิเลส เห็นไหม กราบแล้ว กราบเล่าๆ ผลงานนี้ ผลงานในใจนะ “พระพุทธเจ้ารู้ได้ยังไง พระพุทธเจ้ารู้ได้ยังไง” ใจของเราไม่รู้ทำอะไรเลย อวดรู้

เวลาหลวงตาท่านสิ้นกิเลส ถ้าสิ้นกิเลสมันหมดกิเลส พอหมดกิเลสขึ้นไปมันมหัสจรรย์ กับความรู้ของตน มันมหัสจรรย์กับหัวใจดวงนี้ มันมหัสจรรย์มากๆ ความมหัสจรรย์อย่างนี้ โดยสัตว์ทั่วไปแล้วใครมันจะทำได้ แต่ แต่ท่านทำได้แล้ว ท่านทำได้แล้ว ทำได้แล้วมันมาจากไหน มันมาจากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มันมาจากพระพุทธก็องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันมาจากพระธรรมคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนั้น มันมาจากพระสงฆ์คือหลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นท่านพยายามชวนชวายของท่าน ท่านทำของท่านประสบความสำเร็จของท่านอยู่แล้ว หลวงตาท่านอยู่กับหลวงปู่มั่น เห็นไหม เวลาหลวงปู่มั่นท่านโขกท่านลับๆ ก็เข้ามาเพื่อจุดนี้ไง

แต่เวลาอยู่กับท่าน ท่านบอกเลยว่า “ท่านเป็นพระองค์หนึ่งที่ได้โต้แย้งกับหลวงปู่มั่นไว้ เยอะมาก” เยอะมากเพราะอะไร เพราะความสับสน เพราะสิ่งที่ประสบในใจ สิ่งที่ประสบในใจ มันเป็นสมบัติของตน สมบัติของตนท่านเรียนเป็นมหา เวลาท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นไปนี้ทางวิชาการท่านก็มีทางวิชาการรองรับ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไปนี้ด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันบิดเบือนของมัน มันไปรู้ไปเห็นสิ่งใดขึ้นไปนี้ท่านก็ได้แย้งๆ เพราะท่านมีท่านได้รู้ได้เห็นไง

มันโต้แย้งเพราะเราเห็น มันโต้แย้งเพราะเรารู้ เรารู้ได้ด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันยังไม่สะอาดบริสุทธิ์ มันยังไม่เป็นความจริง ก็ได้แย้งๆ ด้วยทางวิชาการ ด้วยการศึกษามาที่เป็นพื้นฐาน แล้วการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ก็ได้แย้ง ท่านพูดเองว่า “ท่านเป็นพระองค์หนึ่งที่ได้โต้แย้งได้ต่อกรกับหลวงปู่มั่นมามาก” แต่ แต่ไม่ได้โต้แย้งด้วยทิวฐิมานะ ไม่ได้โต้แย้งด้วยการเอาชนะคะคาน แต่โต้แย้งเพราะกิเลสของเรา โต้แย้งเพราะเราเห็นโต้แย้งเพราะจิตมันเป็น โต้แย้งเพราะจิตมันเข้าไปประพฤติปฏิบัติแล้วมันรู้เห็นอย่างนั้น ก็เลยเอาความรู้เห็นอันนั้นโต้แย้งเพราะเป็นสมบัติของท่าน

แต่หลวงปู่มั่นท่านนิพพานไปแล้ว ท่านก็ต้องชวนชวายของท่านเองๆ เวลาไปทำถึงที่สุดแห่งทุกข์ของท่าน เห็นไหม กราบแล้วกราบเล่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ได้ยังไง ความว่ารู้ได้ยังไง เพราะความรู้อันนี้มันมหัสจรรย์ ความรู้อันนี้มันละเอียดลึกซึ้ง ความรู้อันนี้มันแปลกประหลาด รู้ได้ยังไงๆ นี่ระลึกถึง เห็นไหม แต่ท่านก็รู้ เวลาทำขึ้นมาเป็นจริงๆ ขึ้นมา มันเป็นเรื่องของมันอย่างนั้นนะ ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาๆ เห็นไหม เป็นสมบัติในใจดวงนั้นไง

ผู้ใดที่ประพฤติปฏิบัติมันจะมีองค์ความรู้ มันจะมีผลงาน มันจะมีภูมิ มันจะมีสัจจะความจริงในใจ

ถ้ามันมีสัจจะความจริงในใจ เนี่ยของจริง ของจริงมันเป็นแบบนี้ แล้วถ้ามันเป็นแบบนี้ เห็นไหม ดูลิ เวลาครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย ท่านจะเห็นเลยว่ามันมาอย่างไร มันมาจากพื้นฐานใจ มันมาจากศีล ถ้าศีลมันปรกติขึ้นมา ถ้ามันทำสมาธิขึ้นมามันก็เป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามันทุศีล มันก็เป็นทวิภูมิฐานะ มันเป็นความอหังการในใจ มันไม่ใช่สมาธิ ๆ เพราะอะไร มันทุศีล

แต่ถ้าว่ามันเป็นศีล ๆ ขึ้นมา แล้วเวลามันทำขึ้นมาแล้วนี่มันจะเข้าสู่สังขาร มันจะเป็นสมาธิ ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมาแล้วนี่ ถ้ามันมีกิเลสโต้แย้งอยู่ก็เป็นมิจฉาสมาธิ สมาธิเป็นสมาธิอยู่ แต่มันเป็นมิจฉาเพราะมันไม่ก้าวหน้า มันไม่ก้าวเดินขึ้นไป แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นไปนะ มันก็เป็นสัมมาสมาธิเพราะว่าเป็นสมาธิแล้วมันจะยกขึ้นสู่การวิปัสสนา เป็นสมาธิแล้วมันยกขึ้นสู่ปัญญา ถ้ามีปัญญาขึ้นมา มันพิจารณาของมันขึ้นไป มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

นี่ไง ถ้าครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้ว ปฏิบัติมาแล้วท่านจะเห็นถึงพื้นฐานเลย ถ้าพื้นฐานท่านมาอย่างนั้น ถ้าพื้นฐานมาอย่างนั้นก็เหมือนกับเรานี้ ๆ เห็นไหม ดูลิ ที่เรามีข้อวัตรปฏิบัติของเรา เรามีแนวทางปฏิบัติของเรา เราไม่เดินด้าน เราไม่ให้จิตของเรามันไปไขว่คว้าไปยึดมั่นสิ่งใดทั้งสิ้น การยึดมั่นสิ่งใดว่าเป็นสมบัติของตน ๆ กิเลสทั้งนั้นนะ กิเลสมันพาไป ส่งออก พุทโธ ๆ ๆ นี่พุทโธเพื่อให้อยู่กับพุทระ พออยู่กับพุทธานุสสติ ๆ พุทระแล้วก็สติ ไม่ส่งออกไปข้างนอก ส่งออกมา จิตส่งออกมาแค่พุทโธ จิตถ้าไม่มีพุทโธกั้นไว้มันไปไกล ถ้ามันมีพุทโธ เห็นไหม ระลึกไว้ที่พุทโธ ๆ เห็นไหม ถ้าพุทโธจนละเอียดลึกซึ้งเข้ามา ๆ มันจะเป็นสมบัติของจิตดวงนั้นใจ แล้วจิตดวงนั้นมันจะเห็นคุณค่า ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ ท่านเห็นใจ “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ได้ยังไง ๆ”

แล้วเราละ เรารู้ได้อย่างไร เรารู้ได้ก็หลวงปู่มั่นโขกสับมาไง หลวงปู่มั่นท่านทั้งโขกทั้งสับ ขึ้นมานี้ ให้จิตมันไม่ส่งออกไปไกลไป สิ่งที่ศึกษามา ๆ กิเลสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่ของเรา ถ้าของเราขึ้นมาเนี่ย ถ้ามันเกิดเป็นศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมา เกิดจากการกระทำขึ้นมา เห็นไหม ถ้ามันเป็นขึ้นมามันเป็นของเรา ถ้าเป็นของเราขึ้นมาเนี่ย เราจะก้าวหน้าอย่างไร ถ้าก้าวหน้าขึ้นไปนี่มันจะมีปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญามันก็เป็นมรรค เวลาเป็นมรรคขึ้นมา มันธรรมจักรที่ว่าปัญญามันหมุนมันหมุนอย่างไร ถ้ามันหมุนไปนี่ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล ศาสนานั้นไม่มีการกระทำขึ้นมาเป็นความจริง เห็นไหม มันมีแต่ความจำทั้งนั้นนะ เวลาความจำขึ้นมาเนี่ย ทฤษฎีมันเยอะเยอะไปหมด เห็นไหม ไปจำสิ่งนั้นมา จำว่าเป็น

สมบัติของเราๆ นั้นมันเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่เราปฏิบัติขึ้นมาด้วยความจำก็เป็นอันหนึ่ง เวลาความจริงมันเกิดขึ้นมา ความจำนี้ล้มระเนระนาดเลย อยู่ไม่ได้ ความจำนั้นก็มีความจำเอนาะ แต่ความจริงมันเกิดขึ้นมาจากจิตจิตเลย ความจริงมันเกิดมาจิตที่มันปฏิบัติ เหมือนคนทำงานเป็นกับคนทำงานไม่เป็น คนทำงานไม่เป็นแต่ชี้ไม้ คนทำไม่เป็นนะจำตำรามาเยอะ เกียงนี่เก่งมาก แต่ทำงานไม่เป็น คนทำงานเป็นจะพูดได้คล่องแคล่วว่องไว ฉะนั้นก็เป็นวาสนา คนทำงานเป็นแต่พูดไม่ถนัดแต่งานกูเป็นนะพูดไม่ถนัดนะแต่งานเสร็จหมด ส่งมาเถอะงานนี้เรียบริ่อยหมด แต่อธิบายได้ยากเพราะว่าอำนาจวาสนามีเท่านั้น นี่ไง แต่ถ้าไม่เป็นเลยละ ไม่เป็นเลยนั้นก็สัญญาทั้งนั้นนะ

นี่ถ้าเราทำเราทำอย่างนั้น เวลาว่าพูดถึงนกมันยังสร้างรวงสร้างรังของมันนะ นกมันยังต้องสร้างรวงสร้างรังโดยธรรมชาติของสัตว์ มันต้องมีที่พึ่งที่อาศัยที่อยู่อาศัยของมัน นี่เราเป็นคนๆ แล้วมีอำนาจวาสนาแล้วมาบวชเป็นพระๆ เป็นผู้ทรงศีลๆ นะ พระต้องมีศีล ๒๒๗ ขึ้นไป ถ้าผู้ทรงศีลขึ้นมาแล้ว เห็นไหม มีศีล ศีลมันคืออะไรละ ศีลคือความปรกตของใจ ศีลคือไม่กะล่อนใจ ศีลคือไม่กะล่อน สิ่งที่จะล่อนนั้นไม่ใช่ศีล มันทุศีล ศีลที่ไม่กะล่อนขึ้นมา มีศีล ถ้ามีศีลขึ้นมาพยายามฝึกหัดของเราขึ้นมา ถ้าฝึกหัดขึ้นมา เห็นไหม สิ่งที่ทำขึ้นมามันก็เป็นสมบัติของเราๆ ถ้าเป็นสมบัติของเราละ ธรรมพระปฏิบัติ เวลาปฏิบัติมันก็ต้องมีพื้นฐานขึ้นมา เวลาพื้นฐานขึ้นมาทำขึ้นมาให้เป็นจริงในใจของเรา นี่ฟังธรรม ธรรมอย่างนี้มันเป็นธรรมตามข้อเท็จจริง

ในการศึกษาๆ นั้น นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก นี้บาลี เห็นไหม จะประโยคไหนก็แล้วแต่ นั่นก็ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาว่าเป็นปัญญานั้นเป็นปัญญาทางการศึกษา ศึกษาขึ้นมาเขาศึกษามาให้เพื่อปฏิบัติ ถ้าเราศึกษาให้มาเพื่อปฏิบัติ เรามีกรรมฐานขึ้นมาเราศึกษามาจากอุปัชฌาย์ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ผม ขน เล็บ ฟัน หนังกี่ที่มันห่อหุ้มร่างกายนี้ไว้ แต่ไม่เห็นจิตใจ นี่มาบวชเป็นพระป่าๆ ขึ้นมาก็ค้นคว้าหาใจของตนให้เจอ เวลาหลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่น ลูกศิษย์ลูกหาท่านจะถามว่า “จิตเป็นยังไง จิตเป็นยังไง” ท่านถามแต่เรื่องจิตนะ ท่านไม่ได้ถามว่าเปิดตำราเล่มไหน ท่านไม่เคยถาม ท่านถามว่าจิตเป็นยังไง ถ้าจิตมันดีๆ จิตมันดีเพราะอะไร ไม่ใช่ดีเพราะนอนหลับอยู่ใช่ไหม จิตมันหลับ จิตมันนอนหลับอยู่นี้กิเลสมันยังไม่ตื่น มันก็ยังดิ้นะสิ เดียวกิเลสตื่นขึ้นมามันจะตายนะ

ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมามันก็ต้องมีสติปัญญา ถ้ามีสติปัญญา เห็นไหม การทำสิ่งใดทำด้วยปัญญาๆ ถ้าจิตมันมีปัญญาขึ้นมาแม้แต่เรื่องภายนอกมันก็มีปัญญาทำให้มันเรียบริ่อยได้ เห็นไหม นกมันยังมีรวงมีรัง เราเป็นพระ เราเป็นพระเราก็มีศีลมีธรรมๆ สิ่งใดที่มันเป็นสิ่งที่

สาธณะจะทำสิ่งใดนี้เราแบ่งปันกัน สิ่งที่แบ่งกัน เห็นไหม นั่นนะเป็นธรรม ดุติ เวลา ภัตตาหาร เวลาถวายสังข์ๆ นะ เวลาทำอุปลอกัน เห็นไหม ตั้งแต่เถระลงมา ตั้งแต่ภิกษุลงมา ตั้งแต่สามเณร ตั้งแต่คฤหัสถ์ แม้แต่อุปลอกันอาหารเขายังแบ่งปันกันตั้งแต่พระเถระลงไปถึง สามเณรถึงคฤหัสถ์นั่นนะ นี่ใจเขาแบ่งปันกัน จิตที่เป็นธรรมๆ เขาจะแบ่งปันกัน เว้นไว้แต่จิต มันเป็นกิเลสใจ ของกูๆ เขาให้กูคนเดียว ของกู ให้อพวกนั้นก็กินลมไปสิ กินลมไป เออ เป็นลูก ศิษย์ลูกหาก็กินลมไปใจ นี่ใจ แม้แต่ภัตตาหารเขายังแบ่งปันกันเลย

นี่ก็เหมือนกันของที่เราเป็นอยู่ร่วมกัน ของอยู่ด้วยกัน เขาแบ่งปันด้วยน้ำใจ ด้วยหัวใจที่เป็นสาธณะ หัวใจที่เป็นธรรม ถ้าหัวใจที่เป็นธรรมมันจะเป็นธรรมขึ้นมา เห็นไหม มันจะต้องทำให้จิตใจเราให้สูงกว่าสัตว์ สัตว์ เห็นไหม สัตว์มันต้องมีที่พึ่งที่อาศัยทั้งนั้นนะ แม้แต่หมูมันก็ต้องซูดรูของมันอยู่ ดุมดลิต มดนี้ เห็นไหม เวลาฝนจะมามันย้ายไข่ ย้ายรัง แม้แต่มดนะมีสัญชาตญาณด้วยสัญชาตญาณของมด ฝนตกไม่ตกเขาคุมดขนไข่นี้ ดุมดลิต มดมันยังสามัคคีกัน มดมันยังรักกัน มดมันยังดูแลกันขนาดนั้น แล้วมันเป็นสัตว์ใจ

ภูมิใจนักว่าเป็นคน สัตว์ประเสริฐๆ ทั้งนั้น สัตว์ประเสริฐมันต้องมีศีลมีธรรมสิ มันต้องประเสริฐจากหัวใจนี้ ถ้าหัวใจมันจะประเสริฐได้ ถ้าไม่มีการอบรมมัน มันจะประเสริฐมาได้ อย่างไร มันจะประเสริฐได้ก็ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญาที่รักษาดูแลขึ้นมา ถ้าดูแลขึ้นมามันถึงจะประเสริฐ ประเสริฐมันต้องมีเหตุมีผลสิ ไม่ใช่เปลี่ยนชื่อ เตียวเราไปเปลี่ยนชื่อ เป็นนายประเสริฐ พระประเสริฐ ประเสริฐจากกรรมการปกครอง ไม่ใช่ ใอนันมันชื่อ เปลี่ยนได้

แต่ความจริงนะ กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมหอมทวนลมนะ คนทุกคนเขากำลัง เตือดร้อน เขากำลังรอความร่มเย็นเป็นสุข เขารอสิ่งที่เป็นธรรมๆ เวลาหน้าแล้งภัยแล้งนี้เขารอแหล่งน้ำ ฝนตกขึ้นมาทีเดียวทุกคนสาธุ ชื่นชมมาก เพราะว่าภัยแล้ง หัวใจของสัตว์โลกมันมีแต่ความแห้งแล้ง มันมีแต่ความทุกข์ความยาก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว เทศนาว่าการได้ปัญจวัคคีย์ ได้ยสะ ๕๔ องค์ เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด เห็นไหม “เธอจงอย่าไปช้อนทางกัน โลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้เราร้อนนัก เธออย่าไปช้อนทางกัน” เราก็จะไปนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปเทศน์ได้ชฎิล ๓ ฟันองได้พระอรหันต์อีกพันกว่านะ

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจมันเราร้อนนักๆ แล้วเราจะเติมพินเติมไฟเข้าไปได้อย่างไรนะ จิตใจมันเราร้อนนักๆ เห็นไหม ข้อวัตรปฏิบัตินี้ นี่เป็นเครื่องอยู่ ถ้ามันเราร้อนนักก็ต้องมีเครื่องอยู่สิ มีที่พักที่อาศัยใจ ยึดข้อวัตรปฏิบัตินี้ไว้ อย่าให้มันดิ้นรนจนเกินไปนัก แล้วถ้าทำขึ้นมาจนมันเป็นนิสัยนะ จากข้อวัตร เห็นไหม เราก็มืดำบริกรรมใช้ไหม เราก็จพัฒนาใจของเราขึ้นไปใช้ไหม ถ้ามันพัฒนาขึ้นไปแล้วนี่ ผลของมันๆ

การประพฤติปฏิบัติจะเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนามากหรือน้อยไม่สำคัญ สำคัญว่าจิตสงบหรือไม่ ถ้าจิตสงบมันก็ร่มเย็นเข้ามา ใจสงบระงับเข้ามา มีที่พึ่งที่อาศัยเข้ามา แล้วฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา ยกเราขึ้นสู่ศาสนทายาท ยกเราขึ้นสู่ สู่ความเป็นสัจจะ สู่ความเป็นจริงไม่ใช่โดยสัญชาตญาณ ถ้าสัญชาตญาณนี่น่ะมันเป็นสัตว์ มันอยู่ของมันโดยสัญชาตญาณนะ ถึงฤดูกาลของมันมันก็ผสมพันธุ์ นั่นน่ะมันสร้างรังสร้างที่อยู่อาศัย มันพักไข่เพื่อจะสืบพันธุ์มันต่อไป สายพันธุ์ของมันเพื่อไม่ให้มันสูญพันธุ์ของมันไป

แล้วพระเราละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็นิพพานของท่านไป แล้วเราอยู่กันแห่งแห่งนี้ เหมือนไข่ที่ไม่มีเชื้อ ฟักไม่ได้ ไม่มีฟัก ฟักไม่ได้สักตัว ไข่มันไม่มีเชื้อไง มันเป็นไข่ที่ไม่ได้ผสมพันธุ์นะ นี่ก็เหมือนกันมีแต่เราอยู่คนเดียวไง มันไม่มีสัจธรรมขึ้นมาในใจใจ ถ้ามันมีสัจธรรมขึ้นมาในใจ เห็นไหม สร้างรวงสร้างรังขึ้นมาดูแล้วหัวใจของเรา สร้างรวงสร้างรังขึ้นมา เราไม่ได้สร้าง ครูบาอาจารย์ท่านก็สร้างไว้ให้แล้ว วิชาอารามก็มีอยู่แล้ว

นี่เราเองแค่อาศัย มันต้องมีอาศัยต้องมีการรักษา ของใช้ทุกอย่างมันต้องบำรุงรักษา เข้าขึ้นมา เห็นไหม น้ำล้างเชียงเท้า ศาลาโรงฉัน นี่ทำข้าววัตร เสร็จแล้วออกบิณฑบาต บิณฑบาตกลับมาทำภักติก ทำภักติกเสร็จแล้วยังต้องเก็บกวาดเก็บล้าง ใ้มันแค่ผิวเผินนะ เก็บล้างทำล้างเสร็จแล้ว ทำภักติกเสร็จแล้วผู้ที่ได้มานสมาบัติก็เข้าสู่มานสมาบัติ ผู้ที่เดินปัญญาก็เดินปัญญา เข้าสู่เรือนว่าง เข้าสู่ที่รโหฐานของตน แล้วเข้มงวดกับใจของตน ไม่ใช่สุขหัวคุยกัน เล่นหยอกล้อกัน มันยิ่งกว่าเด็กอนุบาลนะ เด็กอนุบาลนะ ภิกษุจะบวชได้ต้องอายุ ๒๐ ขึ้นนะ สามเณรจะบวชได้ต้องไล่กาได้ ใ้มันโตะจนปานนี้แล้วเหมือนเด็กอนุบาล เล่นกันสุขหัวกัน นั่นมันเรื่องอะไรกันนะ

นกนี้มันทำด้วยสัญชาตญาณนะ เราเป็นมนุษย์แล้วมันมีสมอง มีการศึกษา แล้วเวลาบวชเป็นพระ ผู้มีศีลด้วย ทรงศีลทรงธรรมด้วย ถ้าทรงศีลทรงธรรมมันต้องมีสติปัญญา มันต้องรู้อะไรควรและไม่ควร สิ่งใดไม่ควรๆ นี่เขาไม่ต้องบอกหรอก เขาไม่ทำกันทั้งนั้นนะ ใ้ที่มันทำ แสดงว่าใจมันหยาบ เวลาคนใจมันหยาบมันตำมันซ้ำ มันทำแต่สิ่งที่ตำซ้ำ แล้วสิ่งที่ตำซ้ำพอทำแล้วบอกว่าไม่ได้ทำ ผมไม่ได้ทำๆ ก็มึงทำอยู่ ใ้คนที่จิตใจเขาสูงส่ง เขามีน้ำใจต่อกัน เขาทำเพื่อสังคม นี่จิตใจของเขา

แล้วอย่างที่มีคุณธรรม หลวงตาท่านพูดประจำนะ “เวลาผมตายไปแล้วจะมากرابศพ” ถ้าคนที่ปฏิบัตินะ ถ้าคนที่ไม่ปฏิบัติเวลาตาย ดี ตายชะ อยู่คอยดำประจำ ตายแล้วไม่มีคนดำแล้ว แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์นะ ท่านจะพูดเลย “ถ้าปฏิบัตินะ ถ้าถึงจุดหนึ่งจะมากرابศพ จะ

มากราบถึงสิ่งที่ท่านได้สั่งได้สอนไว้” หลวงตา เห็นไหม ไปกราบคารวะหลวงปู่มัน ไปขอขมานะ ไปขอขมาอัฐิของหลวงปู่มัน ๆ ทั้ง ๆ ที่ท่านเคารพหลวงปู่มัน แต่กิเลสในใจของท่านไง นี่สิ่งที่ว่าประสบการณ์ของท่าน ท่านก็ได้แย้ง ๆ ด้วยมุมมองของท่าน มุมมองคือจิตมันรู้มันเห็นอย่างนั้นนะ แต่มันมีกิเลสเจือปนอยู่ไ้

หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มันท่านโขกท่านสับ หลวงตาท่านถึงบอกว่า “หลวงปู่มันเป่ากระหม่อมผมมา หลวงปู่มันเป่ากระหม่อมผมมา” สุดท้ายแล้วไปคารวะอัฐิธาตุของหลวงปู่มัน

นี่ก็เหมือนกันเวลาปฏิบัติ ปฏิบัติไปถ้ามันเป็นจริงเป็นจริงขึ้นมาะ มันมรรค อริยสัจมีหนึ่งเดียว โสตาบัน สกิทาคา อนาคา พระอรหันต์มีหนึ่งเดียวเหมือนกันหมด ถ้าเป็นจริง เว้นไว้แต่ไม่จริงแล้วชี้ไม้ ไม่จริงแล้วชี้ไม้ มันถึงได้ถูกเหี้ยมดหายม ถ้ามันเป็นจริงมันจะเหี้ยมดหายม ความรู้ความเห็นมันได้อย่างไร ในใจของมันที่มันรู้มันเห็นตามความเป็นจริงนะ แล้วมันจะไปเหี้ยมดหายมคนอื่นได้อย่างไร ถ้ามันรู้มันเห็นจริง เว้นไว้แต่มันไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น กิเลสท่วมหัวแล้วเที่ยวเหี้ยมดหายคนอื่นทั่วไป เอวัง